

DUNGENSE HISTORIËN

Onafhankelijk Tijdschrift voor de Geschiedenis van Den Dungen

9^e jaargang, februari 2015
Dit is nummer 27.

Redactie leovanminderhout@hetnet.nl

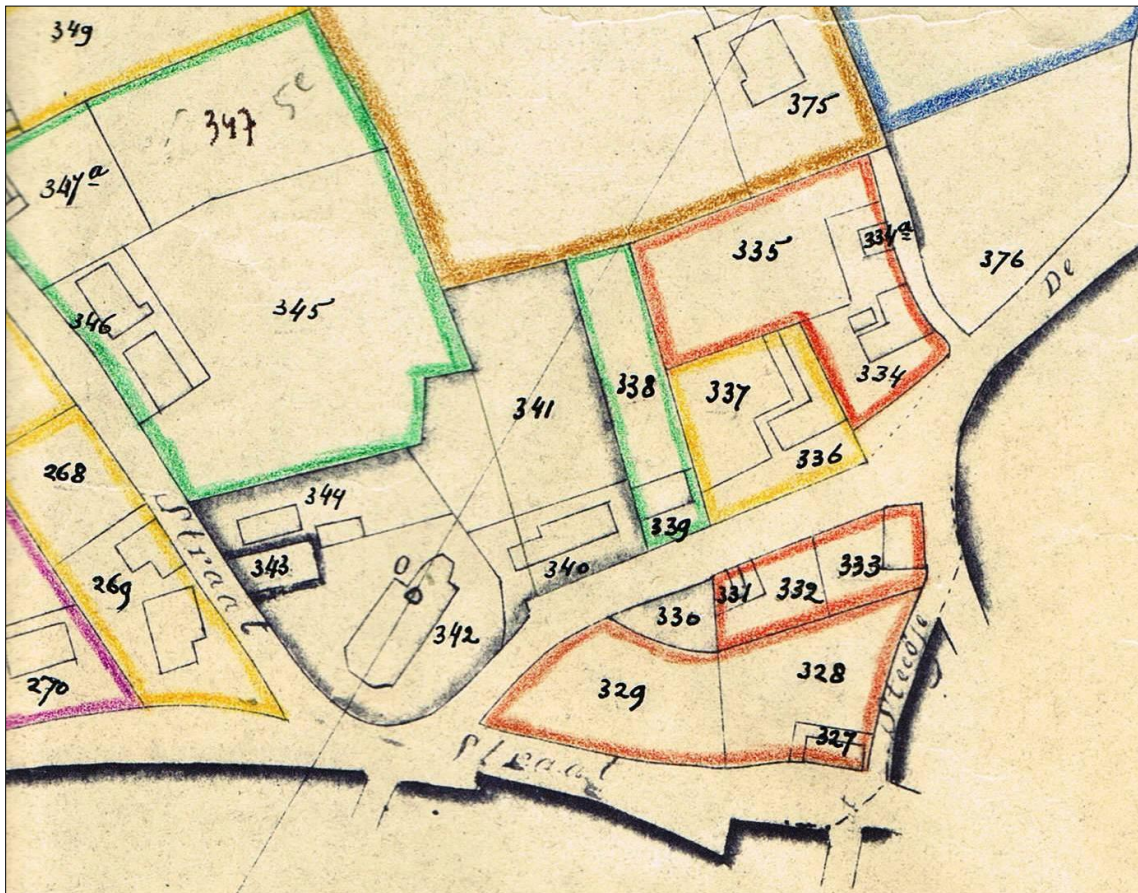
Stond de Dungense kerk toch op de *gemeijnte*?

In Het Griensvenneke¹ beschreef ik de geschiedenis van de huizen in Den Hoek en constateerde dat de daar voorgestelde bouwgeschiedenissen eerder de juiste waren dan in Zes Eeuwen Den Dungen (1976), omdat alle belendingen daarin onderling kloppen. Het zou dan een eenvoudige zaak moeten zijn om aan de hand van de belendingen bij de huizen in de omgeving van de kerk na te gaan op wiens grond de kapel kort na 1400 gesticht werd.² Dit lijkt een omslachtige manier om het antwoord te vinden, maar er is immers geen direkt antwoord te vinden: akten met betrekking tot de eigendom of de stichting van de kerk ontbreken uit de periode voor de 19^e eeuw geheel.

Inleiding

Om de vraag op te lossen beginnen we bij het kadaster van 1832 en het verpondingsboek van 1704.

Verpondingsboek van 1704			Kadaster van 1832	
folio	grootte	eigenaar	eigenaar	perceelsnummer
173v.1	2L26r	Geurt Dirk Kuipers	Jan A Cock	B 349, 349a
173v.2	2L25r	Hendrik Willem van Venrooij	Gerardus Godschalk	B 347 - 348
173v.3	-	kerk, kerkhof, school, schoolwoning	kerk/gemeente D Dungen	B 342 - 344
173v.4	1,5h	kerk van den Dungen	Jan Voermans	B 327 - 329
173v.5	11r	Mathijs van Osch den jonge	Willem Abrahams	B 331 - 333
174.1	4L3r	Jan Frans Haarwasser	Gerardus Godschalk	B 345, 346
174.2	16r	Daniel Hendrik van Osch	RC kerk van Den Dungen	B 341
174.3	2L2r	Marten Huibert van der Merendonk	Gerardus Godschalk	B 338, 339
			RC kerk van Den Dungen	B 340, 341
174v.1	28r	Klaas Hendrik van Osch	Hendrik N v Osch	B 336, 337
174v.2	1L31r	Geurt Gerit Geurts	Francis Eikemans	B 334 - 335

Uitsnede uit de kadastrale minuut sectie B van Den Dungen uit 1832

Van direkt belang voor het oplossen van de gestelde vraag zijn de geschiedenissen van de huizen op B346 ter plaatse van het klooster (en latere bebouwing) en van de gebouwen op B338-341 (Grinsel 1 en 3-5). Ik doe dat in de vorm van uittreksels uit Alle Dungense Percelen (2014), op deze bladzijde tot en met 18.

Perceelsbeschrijving B345+346, Litsestraat B346

Verpondingsboeken 1704 e.v.

Jan Fransen Haarwasser off wel sijne kinderen huijs, esthuijs, halve schuure, erve en huijsplaats, 12 r, hoff en aangelah 3 lop 24 r, samen 4 lop 3 r
Huijbert van Zeelant in huwelijk hebbende Maria
Hendrik van Sprangh bij coop 1743
Jan Hendriks van Veghel coop 1748
de 5 kinderen Francis Jans van Veghel 5/6, 1780
Johannes van der Meulen 1/6, 1786
Adrianus de Gier koop '89
Gerardus Godschalk 4 lop bij koop 1815
Gerardus Godschalk 3 r, nu geheel, bij koop 1819

Kadaster 1832

B345 Gerardus Godschalk, tuin
B346 Gerardus Godschalk, huis en erf

Oudere akten

1
R1637, fo 39v, 12-10-1703
Frans, Willemkje, Jenneke en Maria vr van Huibert Henrix van Zeelant, kinderen van
Jan Frans Haarwassers
x
Jenneke dr Henrik Huijsmans
x
Digna Jansen van den Steen
erven een woonhuis, esthuis, ½ schuur, erf, hof, boomgaard en teullant, 4 lop, aan de kerkhof
tussen de straat
wed Jan van Liessum (B375)
Hendrik Willems van Venrooij (B347+348)
des costers hof (B344) en het 1^e perceel 2^e lot (B346*),
belast met ¼ van een vracht naar Hodonck [t.b.v. Porta Celi ofwel het klooster op de Baseldonk].

Belendingen bij Grinsel 1 in 1697 Digna wed Henrik Henriks Huijsmans, in 1664 en 1660 Henrik Henrik Delis, bij B347-348 in 1694 wed Henrik Huijsmans, in 1689 Hendrik Huijsmans, bij B347-353 in 1659 en 1644 en bij B375 in 1646 en bij Grinsel 1 in 1646 Henrik Henrik Delis, bij B375 in 1654 Jan Delis van den Steen.

2
R1598, fo 147, 1-3-1642
Hendrik z w Hendrik Delissen
x
Dingen dr Jan Delis
verkopen een cijns uit huis, hof, schuur, boomgaard en erfenis
tussen erfgen. Jan Rutten (Grinsel 1)
de litse straat
Jenneke Willems Jans (B347-349)
de straat (Grinsel) comende aen den hoeck van de kercke van den dungen,
belast met 5 gld Jan Typoets, grondcijns.
Hendrik loste 1644.

3
R1549, fo 36, 13-12-1636
Henrik z Henrik Delis
x

Dingentke dr Jan Delis van den Steen

x

Jenneke dr Lambert Simons van der Drijeborch

krijgt bij deiling (1^e portie) een huis, schuur, esthuis, boomgaard en hopland, 6 lop, bij de kercke tussen Jenneke wed Willem Jans (B347-349)

den kerckhof

erfgen. Pauwels Wouters (B375)

de straat

met een dijcxken benefens de straat,

belast met een grondcijs, ¼ vaart koorens tot hoijdonck halen voor t clooster baseldonk.

Belending bij B347-349 in 1636 kinderen Jan Delis van den Steen, in 1627 en bij Grinsel 1 in 1627 en 1625 Jan Delis van den Steen.

4

R1464, fo 24, 22-10-1616

Jan z w Gielis Jans van den Steen wonende DD verkoopt Gielis Jans van Os als kerkmeester DD t.b.v. de fabrycke van de kerk een cijs uit huis, schuur, esthuis, hof en bogaart, 6 lop, op cort griensven tussen Willem Jan Zeberts (B347-349)

de kerckhof

de litse straat

de kinderen Pauwels de cock (B375),

belast met 7 penn. grondcijs, ¼ van een vaert tot hoijdonck voor baseldonk.

Jan Gielis loste zelf in 1623.

Belending bij B347-349 in 1608 Jan Geelis van den Steen.

5

R1423, fo 373v, 26-2-1599

Jan z w Geelis Jans van den Steen verkoopt een cijs uit huijs, erve, hoff, acker en hoplant, 6 lop tussen de kerckhof van de Dungense kerck

Peter Eijmbert Peters van Griensven (B347-353)

Pauwels Wouters (B375)

de litsche straat,

belast met 5 gld Mr. Jan Typoets, 10 gld Jan Arien Spierinx.

6

R1850, fo 511, 21-10-1592

Jan z Delis Jan Delissen

x

Willemke dr w Henrik Simons

x

Anneke

krijgt bij deiling (1^e portie) van zijn zuster Henrixke een hofstad, hopland, hof en boomgaard, genoemd de werff, 6 lop, bij de kerck

tussen de straat (Litse straat)

Pauwels Wouters (B375)

Peter Eijmberts (B347-353)

de straat (Grinsel),

belast met ca. 7 penn. grondcijs, 1/8 van een vaert voor baseldonk, 10 gld Jan Adriaans Spierinx, 5 gld Mr. Jan Typoets.

7

R1850, fo 47, 5-3-1588

Dierck Dierckx als momboir van Henrixke en Anneke drs van Delis Jans

x

Willemke dr Henrik Simons

x

Anneke

krijgt bij deiling (1^e portie) een hofstad, hopland en hof, bij de kerk
tussen de straat

Pauwels Wouters (B375),
belast met een grondcijns, 1/8 vaart en 10 gld Jan Adriaans.

8

R1850, fo 31, 11-2-1588

Jan Delis Jansen, en

Willem Jansen als man van Jenneke dr Delis Jansen,

t.b.v. henzelf en van Henrixke en Anneke onm drs Delis Jansen

krijgen bij erfdeiling (1^e lot) van Henrik Simons en Anneke een hofstad, hof en boomgaard, genoemd de werff, bij
de kerk, 6 lop

tussen de gemeijn straat

Pauwels Wouters (B375),
belast met een grondcijns, 1/8 vaart voor baseldonk, 10 gld Jan Adriaans, 5 gld Goijart Lombaarts.

Belendingen

bij	in	
B347-353	1567	Henrik Simons
B347-353	1559	Henrik Simons
Grinsel 1	1559	Henrik Simons
Grinsel 1	1557	Henrik Simons
Grinsel 1	1556	Henrik Simons
B347-353	1551	Henrik Jans Glavimans
B347-353	1550	Henrik Jans Glaviman
B347-353	1549	Henrik Jans Glaviman
Grinsel 1	1539	Henrik Glavimans
B347-353	1535	Henrik Gelavimans
Grinsel 1	1534	Henrik Glavimans
Grinsel 1	1533	Henrik Glavimans

9

OSA1589, ongefoll., 1553

Margriet Henrik Glavimans bezit en gebruikt een huis met 2 lop land aen die capel, geset op 8 gld.

10

R1309, fo 120, 30-1-1528

Willemke wed Jan Glavimans en

hun zoon Henrik z w Jan Glavimans

verkopen een cijns uit huis, erf en hof, 1 malderzaad, bij de kapel
tussen de kapel

Jan Hacken (B347-349)

de straat

Willem z Henrik Gielis (B375),

belast met 2 oude groten grondcijns (uit scillinxbeempt), 1/2 st grondcijns, 5 gld kinderen Willem van den
Hornick.

11

R1307, fo 234v, 14-8-1527

Dirk, Willem, Anna en Heilwich kinderen w Willem van den Hoernick,

Willem z w Geerling van den Borne man van Aleit dr w Willem van den Hoernick

huis, erf, hof en een weijvelt, bij de kapel

tussen Jan Hacken (B347-349)

de kerkhof van de kapel

de straat

Margriet Hacken (Grinsel 1) en Willem z w Henrik Delis (B375)

geven zij ten cijns aan Henrik z w Jan Glavimans

om 1/2 st grondcijns, 1 1/2 pond Jan Rutten van Griensven

en om 5 gld.

Transport van de cijns in R1319, fo 22, 27-10-1533, en in R1364, fo 200v, 9-2-1554, en in R1397, fo 59, 29-1-1573.

Belendingen

bij	in	
B347-349	1524	Willem van den Hornick
B347-349	1518	Willem Henrixs van den Hornick
B347-349	1508	Willem van den Hornic
Grinsel 1	1500	Willem Henrixs van den Hornic
Grinsel 1	1497	Willem Henrixs van den Hoernic
Grinsel 1	1494	Willem Henrixs van den Hoernic
Grinsel 1	1489	Willem Henrixs van den Hoernic
Grinsel 1	1488	Willem van den Hornick
Grinsel 1	1481	Willem van den Hornick
B347-349	1474	Willem Henrixs van den Hoernic

12

R1243, fo 347v, 26-1-1474

Henrik z w Willem van der Boijdonck bekent dat hij Willem van den Hoernick z Henrik een cijns beloofd had uit huis, erf, hof en aangelag tussen ander erf van Henrik van der Boijdonck (B347-349) de kapel van Den Dungen Henrik Gielis (B375) en Gielis van der Boijdonc (Grinsel 1) de straat.

Belending bij B375 in 1469 Willem Henrixs van den Hoernick.

13

R1238, fo 29, 8-2-1469

Klaas, Henrik, Engbert, Gielis en Yda vr van Robbert z w Jan Robben van Houthem, kinderen van w Willem van der Boijdonck 5/7 van huis, erf, hof en land, bij de kapel tussen kerkhof van de kapel Henrik z w Willem van der Boijdonck (B347-349) die lytsche straat Gielis van der Boijdonc (Grinsel 1) e.a. dragen zij op aan Willem z Henrik van den Hoornick
x
Aleit dr w Willem van der Boijdonck.

Belending bij B347-349 in 1466 Willem van der Boeijdonck, bij Grinsel 1 in 1462 kinderen van der Boijdonck, in 1448 en 1429 Willem van der Boijdonck.

14

R1185, fo 258, vrijdag na jubilate 1408

Engbert van der Boijdonc z w Henrik, en Jan z w Peter Boijdens man van Elizabet dr w Henrik van der Boijdonc 2/3 in huis en hof op griensvenne tussen Willem van der Boijdonc (B347-349) de kapel verkopen zij aan Willem van der Boijdonc z w Henrik van der Boijdonc.

Belending bij Grinsel 1 in 1405 Willem van der Boijdonc.

15

R1182, fo 85v, woensdag na 10-8-1401

[Jan z Peter] Boudenssoen [van den Water]

x

Elizabet dr w Henrik van der Boijdonc 1/3 in huis, erf en hof van w Henrik van der Boijdonc, op griensvenne

tussen de straat (Grinsel)

Willem z w Henrik van der Boijdonc (B347-349)

de straat (Litse straat)

Marie [wed Lambert moelner] (Grinsel 1)

verkoopt hij aan Willem z w Henrik van der Boijdonc.

Belendingen bij Grinsel 1 in 1398 kinderen Henrik van der Boijdonc, in 1395 w Henrik van der Boijdonc, in 1392 Henrik van der Boijdonc.

Evaluatie

Het oorspronkelijke erf van Henrik van der Boijdonk schijnt te omvatten B345 - 364 (rood omrand), uitgezonderd misschien B346*.

Perceelsbeschrijving B346*, Grinsel B346*

Verpondingsboeken 1704 e.v.

Daniel Hendrik van Osch klein huijs, halve schuur, erve en huijsplaats, 8 r, hoff en aangelag 8 r, samen 16 r

Claas Jansen van Griensven bij coop

Jan Soetens vorster bij coop

Hendrikus Corstiaans Godschalk

Adriaan

Gerardus

Kadaster 1832

is deel van B341

Oudere akten

1

Kerkarchief DD, inv. nr 194, 12-11-1821

Gerardus Godschalk ruilt met het kerkbestuur

en draagt het een perceel tuin ten dungen op, bij de kerk, 1 lop

tussen de verkrijger met de nieuwe pastorijsinginge en tuin (B341)

den kerkhof (B342), de tuin van het schoolhuis (B344), de gracht van den tuin van Gerardus Godschalk (B346)
de voetpad nevens de straat (Grinsel)
de gracht der tuin van Gerardus Godschalk (B346).

in dorso: waar dus Gerardus Godschalk afstaat aan de kerk een stuk grond tussen de pastorie en de kerk gelegen.

2

N1061, fo 86, 25-8-1711

Marten Huijberts van der Merendonk en Daniel Hendrickx van Osch komen overeen de sloot tussen hun beider huizen aan de kerk te dempen. Daniel wil zijn huis oostwaarts vergroten.

3

N1057, akte 52, 16-11-1703

Daniel Hendrickx van Osch krijgt bij deiling een woonhuijsje, koehuijs, ½ schuure, grond, erve en hof, ½ lop, aan den kerkhof

tussen Marten Huijberts van der Merendonck (Grinsel 1)

de kerkgraft

Jan Frans Haarwassers (B346)

de gemeente (Grinsel).

4

R1637, fo 39v, 12-10-1703

Henrik, Claas, Daniel, Delis, Jenneke en Pieterella kinderen van Hendrik Claas van Osch

x

Henderske dr Hendrik Huijsmans

x

Digna Jans van den Steen

erven (2^e lot) een woonhuijske, koehuijs, halve schuur, erf, hof en boomgaard, ½ lop, nevens de kerkhof tussen de kerkhof

Marten Huijberts van der Merendonk (Grinsel 1)

de gemeente

de put van het huis van de kinderen Jan Haarwassers (B346)

en langh t huijs van de eerste portie (B346) te blijven van den oosdrup vijf voeten.

Rood omrand: het erf B346 in 1703 voor de deiling; op het deel gemerkt met * kwam het huisje van Daniel van Osch, het grootste deel, gemerkt met 346, was huis en erf van de kinderen Jan Haarwassers. Met lichtgroen omrand: huis en erf van Marten van der Merendonk. Deze situatieschets lijkt duidelijk te maken dat de kapel gesticht werd op een stuk grond van het erf Litsestraat B346.

Perceelsbeschrijving B338+339+340+341, ter plaatse Grinsel 1, 3 en 5

Verpondingsboeken 1704 e.v.

Marten Huijberts van der Merendonck hujs en hujsplaats, 10 r, aan de kerck, hoff en aangelagh 1 lop 25 r, samen 2 lop 2 r

Francis Claasse van Osch bij coop
de wed

Gerard Cooijmans man van Peternel Claas van Osch bij deilinge 1767
de drie kinderen Francis, Johannes en Maria
de roomsche gemeente ten Dungen

Kadaster 1832

B338 Gerardus Godschalk, tuin

B339 Gerardus Godschalk, huis

B340 R C kerk van DD, pastorie

B341 R C kerk van DD, tuin

Oudere akten

1.

GA DD, nr 87, 20-12-1821

Het huis nr. 72 kerksenhoek, herkomstig van de kinderen Geert Kooijmans, is mede afgebroken en waar men thans bezig is met het zetten van een pastory en wel van de materialen van het afgebroken huis nr. 37 litsestraat [de oude pastorie].

2

Kerkarchief DD, inv.nr 194, 12-11-1821

Kerkbestuur DD ruilt met Gerardus Godschalk en draagt hem op een perceel teulland met het daarvoor liggende nieuw erf of voorpoting tot den voetpad

tussen de gemeente, Hendrik van Osch (Grinsel 7-13) en Francis Eijkemans (Grinsel 15)

de nieuwe pastoriehuizinge en tuin (Grinsel 1)

Francis van der Westelaken (B375)

de voetpad naast de straat,

[in dorso] en de kerk staat af het land waarop G. Godschalk een huis heeft gebouwd oostwaarts de pastorij (Grinsel 3-5), tegelijk met de voorpoting over de straat.

3

Kerkarchief DD, inv.nr. 193, 1-9-1821

De gemeente DD

een perceel voorpoting aldaar voor de pastoriehuizinge en tuin, 21 r

tussen de pastorie en tuin en Ger. Godschalk

gemeentens kerkpad neven de straat

de kerkhof

de gemeente tot tegens over de tuin van Hendrik van Osch

verkocht aan de pastoor.

4

Kerkarchief DD, inv. nr. 192, 18-5-1818

De kinderen Cooijmans verkochten ook aan de kerk het land waar nu [ca. 1850] Antony van Kempen woont [Grinsel 3+5] oostwaarts de pastorie, hetwelk later is verruild aan Gerardus Godschalk die daarop een huis heeft gebouwd en later is verkocht aan Marinus Ant. van der Westelaken [*de kittel*].

5

Kerkarchief DD, inv. nr 192, 18-5-1818

Jan en Maria Cooijmans verkopen kerkmeester Mathijs Godschalk huis, tuin en voorpotinge, 2 lop 2 r

tussen Hendrik Godschalk (Grinsel B346*)

Hendrik van Osch (Grinsel 7-13)

de weg

Francis van der Westelaken (B375)

[in dorso] waar de pastorie gebouwd moet worden.

Belending bij B336+337 in 1703 Marten Huiberts van der Merendonck.

6

R1657A, fo 191v, 16-11-1697

Sara Felix Looffaart

x

w Mathijs Adriaans van Lieshout

een huis, erf, hof en boomgaard, 1 zesterzaad, aan de kerk
tussen Digna wed Hendrik Hendrik Huismans (B346)

Geurt Gerit Geurts (B334-337)

de straat

wed van Liessum (B375),

gekomen van haar man,

draagt zij op aan Marten van der Merendonck,

belast met 7 st en 35 st rentmeester geestelijke goederen.

Naar deze verkoping wordt verwezen in N1054, fo 121, 14-11-1697.

Belending bij B334-337 in 1695 Sara wed Mathijs van Lieshout.

7

R1619, fo 505, sept 1664

Sara Felix verkoopt een cijns uit een huis, hof en aangelag, achter de kerk
tussen Henrik Henrik Delis (B346)

Gerit Goijarts (B334enz)

Mathijs Jans van Liesum (B375)

de straat,

belast met 5 gld Henrik van Dussen, 5 gld Cornelis Jacobs van Vechel.

8

R1615, fo 355, 28-6-1660

Mathijs z w Adriaan Huiberts wonende DD verkoopt een cijns uit huis, erf, hof en erfenis, 3 lop
omtrent de kerk

tussen Gerard Goijarts (B334enz)

Henrik Henrik Delis (B346)

de straat

Mathijs van Winsum bleijker (B375),

belast met 5 gld Cornelis Jacobs van Vechel, 5 gld Henrik van der Dussen, 7 gld wed Henrik Delissen, 2 gld 10
st Gerard Goijarts en 1 gld 15 st kapittel DB.

Aart Jansen en Willem Jansen, broers, losten de cijns 2-6-1671.

9

R1566, fo 205, 23-1-1646

Gerart Jans Hoos

x

Elizabet, en

Willem Nicolaassen

x

Marike, beiden drs Bastiaan Henrik Goijarts hoppenbrouwer

x

Oda dr w Jan Rut cuijpers

huis, hof, boomgaard, akkerland en hopland, 3 lop, op cort griensven, bij de kerk
tussen Gerart Geurt Huijbert Luijken (B334enz)

Henrik Henrik Delis (B346)

Mathijs de blijcker (B375)

de straat,

gekomen van Oda Jan cuijpers,

dragen zij op aan Mathijs Adriaan Huijberts,

belast met 6 gld erfgen. heer Henrik van Boxtel [pastoor DD], 35 st kapittel St. Jan DB, 7 st Wouter Crillaarts
gemachtigde.

Belending bij B334enz in 1645 en bij B346 in 1642 erfgen. Jan Rutten, bij B375 in 1654 Jan Rutten clompmaker.

10

R1538, fo 390v, 29-5-1627

Jan z w Ruth Jansen

x

w Mathijske dr Peter Mathijsen

verkoopt heer en Mr. Henrik van Boxtel pbr baccalaurus in de heijlige godtheijt ende pastoir van St. Jacobs des apostels kercke ten Dungen een cijns uit huis, erve, hof, boomgaard en hoplant, 3 lop, op cort griensven, bij de kerck

tussen Jan Delis van den Steen (B346)

Willem Jans Weijgerganx (B334enz)

Neeske Pauwels en de kinderen (B375)

de straat,

belast met 6 gld Anneke wed Michiel Gijsberts [in den anker], 35 st kapittel DB, 2 gld 15 st Jacob Jan Jacobs [Hacken] tot Roosmalen, 2 gld 15 st Emont Wouters.

11

R1525, fo 200v, 21-3-1625

Jan Rutten Jans alias cuijpers wonende DD

x 1^e huw

Mathijske dr Peter Mathijs

verkopen een cijns uit huis, erf, hof, bogaart en hoplant, 3 lop, op cort griensven, ontrent de kerck

tussen Jan Delis van den Steen (B346)

Willem Jans (B334enz)

Pauwels Wouters (B375)

de straat,

belast met 1 gld 15 st kapittel DB, 3 gld Emont Wouters, 2 gld 15 st Jacob Jan Jacobs, 3 gld kerck DD.

De wed van Thijs Adriaan Huijberts loste 27-2-1677.

Belending bij B334enz. in 1621 en 1619 Jan Rutten cuijpers, bij B375 in 1600 Marieke wed Rut kuijpers.

12

OSA1658, fo 11v, stadsrekening 1561-1562

Ontvangen van Rutger Spierinck 60^e penning van huijs, erff, hoff, esthuijs, metten erffnisse daeraen liggende ...
opte dungen bij de capelle, gecoft van Geritden Joosten, 7 gld 4 st.

13

R1381, fo 485v, 26-3-1562

Willem z Aart Goijaarts van der Donck

x

Elizabet dr w Wouter Hacken, wed van Henrik Jans Vuchts

een huis, erf, hof en aangelag, bij de kapel

tussen Willem Henrixs van den Hornick

Henrik Willeems [belending uit 1491]

hadden zij opgedragen aan de 8 kinderen van w Robert Roberts van Daalhuijzen

x

Wouterke dr Wouter Hacken.

Dezen geven het goed ten cijns aan

Gerard Joosten van den Venne

x

Jenneke dr w Goijart Bartrams die Lu

x

Henrixke dr w Rutger Rutten van Griensven

en de 2 zonen van Yda dr Goijart Bartrams.

Dezen geven het goed ten cijns aan Rutger z w Jan Rutger Spierinx

om 6 pond st.chrispijn altaar in St. Jan DB, 2 gld 15 st Anna dr w Willem van Beek, 17 st Robert Roberts en om 7 gld.

Transport van de cijns 7 gld in R1412, fo 46, 28-2-1571 en in R1395, fo 205v, 12-7-1571.

14

R1922, ongefol., 26-3-1562

Het huis opte dungen achter die kercke aldaar is zeer ruineus.

De voogden van de kinderen van Henrik Jacobs en van Lambert Lamberts worden gemachtigd het voor $\frac{2}{3}$ te verkopen.

15

St.Michielsgestel R43, fo 132v, 26-6-1559

Bij hernieuwde deling ut in meliore forma krijgen

Gerard z w Joost Geeritsz van den Venne

x

Jenneke, en

de 3 onm kinderen van Henrik Jacobs, en

de 2 onm kinderen van w Lambert Lamberts van Cuyck

van het goed van Mechtelt dr Rut Rutten

een woonhuis, esthuis, hof en land, bij der cappellen

tussen erfgen. Henrik Claass (B334enz)

Henrik Simons (B346)

de straat

Adriaan Gijsberts (B375),

belast met 6 pond schoenmakers ambacht DB.

16

St. Michielsgestel R43, fo 124, 7-4-1559

Gerard z Joosten

x

Jenneke, en

Henrik Jacobs

x

Anna drs Goijart die Leuwe

krijgen bij deiling van het goed van Mechtelt dr w Rutger Rutten van Griensvenne een huis, esthuis, hof en hopland bij der cappellen

tussen erfgen. Henrik Claass (B334enz)

Henrik Simons (B346)

de straat

Adriaan Gijsberts (B375),

belast met 6 pond altaar schoenmakersambacht St. Jan DB, 17 st.

17

R1375, fo 460v, 3-3-1558

Mechtelt dr w Rutger Rutten van Griensvenne verkoopt een cijns 6 gld uit huis, erf, esthuis, hof en hopland, 3 lop, op griensvenne

tussen Henrik Zijmons (B346)

Henrik Claas (Grinsel 15)

de straat

Adriaan Gijsberts (B375),

belast met 1 pond beneficianten St. Jan, 5 pond St. Jan, 2 gld 15 st.

18

R1368, fo 366, 6-8-1556

Mechtelt dr w Rutger Rutten van Griensvenne verkoopt Anna Willem Willems van Beke een cijns uit huis, erf, hof en hopland, 3 lop, op griensvenne

tussen Henrik Claas (Grinsel 15)

Henrik Sijmons (B346)

de straat

Adriaan Gijsberts (B375),

belast met 1 pond, 5 pond.

Transport van de cijns in R1414, fo 51v, 21-3-1592.

19

OSA1589, ongefol., 1553

Metke Rut Rutten bezit en gebruikt een huis met 1 ½ lop land bij de capel, geset op 8 gld.

20

R1337, fo 117, 1-3-1543

Willem z Aart Goijaarts van der Donck

x

w Elizabet dr w Wouter Hacken, wed van Henrik Jans Vuchts
het vruchtgebruik in de goederen van w Elizabet
draagt hij op aan Robert, Joachim, Jan, Adriaan, e.a. (8 kinderen)
van w Robert Roberts van Daalhuijzen

x

Wouterke dr Wouter Hacken.

Dezen,

een huis, erf, hof en aangelag, bij de capel
tussen Willem Henrixs van den Hornick

Henrik Willems [belending uit 1491],

welk huis enz. Margriet wed Wouter Jans Hacken verkregen had tegen Cornelis z w Jan Vuchts,
geven zij ten cijns aan Mechtelt dr w Rutger Rutgers van Griensvenne
om 6 pond altaar Chrispijn en Christiaan in St. Jan DB, 3 gld Klaas Rutten, 3 pond Arnt Goijarts
en om 17 st.

Jan Rutten Jans loste de cijns 17 st in 1616.

21

R1330, fo 191, 5-5-1539

Willem z Arnt Goijarts

x

Elizabet dr w Wouter Hacken
verkopen een cijns uit huis, erf, hof en 2 zesterzaad land, bij de capel
tussen Mechtelt wed Henrik Willems (Grinsel 15)

Henrik Weijgerancx (B375)

de straat

Henrik Glavimans (B346),

welk huis Elizabet in haar weduwlijke stoel was aangekomen.

22

R1322, fo 72, 16-1-1534

Willem z Arnt Goijarts

x

Elizabet dr w Wouter Hacken
verkopen een cijns uit huis, erf, hof en land, 3 lop, bij de capel
tussen Mechtelt wed Henrik Willems (Grinsel 15)

Willem Henrixs (B375)

de straat

Henrik Glavimans (B346),

belast met 6 pond.

23

R1317, fo 384, 23-7-1533

Willem z Arnt Goijarts

x

Elizabet dr w Wouter Hacken
verkopen een cijns uit huis, erf, hof en land, 3 lop, achter de capel
tussen Mechtelt wed Henrik Willems (Grinsel 15)

Willem Henrixs (B375)

de straat

Henrik Glavimans (B346),

belast met 1 pond, 5 pond.

Belending bij B346 in 1527 Margriet Hacken.

24

R1280, fo 164v, 21-7-1511; ook op fo 165, 23-7-1511

Cornelis z w Jan Vuchts

huis, erf, hof en land, bij de kapel

tussen Willem Henrixs van den Hornick

Henrik Willems [belending uit 1491],

welk huis en aangelag Jan z w Willem Huben ten cijns verkregen had tegen Frans en Jan zonen w Peter z w Jan Vuchts, Jan z w Jan Vuchts, en Henrik z w Robbert van Boert als executeuren testamentair van Peter Jans Vuchts,

en welk huis Cornelis bij deiling [vernadering] verkregen had,

draagt hij op aan Margriet wed Wouter z w Jan Hacken,

belast met 6 pond rector altaar chrispijn en christiaan in St. Jan DB, 1 malder rog wed Steijns.

25

R1269, fo 129, 10-2-1500

Cornelis z w Jan Vuchts verkoopt een cijns uit huis, erf en hof, 3 lop, bij de kapel

tussen Willem van den Hoernick z w Henrik (B346)

Mechtelt wed Henrik z w Willem Huben (Grinsel 15)

Henrik Gielissoen (B375)

de straat.

Transport van de cijns in R1321, fo 233v, 1535.

26

R1266, fo 219v, 17-10-1497 niet gepasseerd

Cornelis z w Jan Vuchts verkoopt een cijns uit huis, erf, hof en aangelag, bij de kapel

tussen Willem Henrixs van den Hoornick

Henrik Willems.

27

R1263, fo 279v, 31-1-1494

Frans en Jan zonen w Peter z w Jan Vuchts,

Jan z w Jan Vuchts, en

Henrik z w Robbert van Boert, als uitvoerders van het testament van Peter Jans Vuchts

huis, erf, hof en land, bij de kapel

tussen Willem Henrixs van den Hornick

Henrik Willems [belending uit 1491],

welk huis enz. Frans van Langel t.b.v. Peter z w Jan Vuchts gekocht had van Jacob z w Delis van der Boijdonck, geven zij ten cijns aan Jan z w Willem Huben

om 12 ½ pond.

Cornelis z w Jan Vuchts in afwezigheid van Jan vernadert 4-6.

Transport van de cijns in R1263, fo 25, 4-1-1494 en maning in R1265, fo 511v, 22-12-1496.

28

R1262, fo 181v, 30-3-1493

Jacob z w Delis van der Boijdonck

huis, erf, hof en land, 3 lop, eertijts van Delis van der Boijdonck, bij de kapel

tussen Willem Henrixs van den Hornick

Henrik Willems [belending uit 1491],

had hij verkocht aan Frank van Langel t.b.v. Peter z w Jan Vuchs.

Frans z w Peter z w Jan Vuchs en Jan zijn broer, en Henrik z w Robbert van Boert, en Jan z w Jan Vuchs

dat huis enz.

verhuren zij aan Jan z w Willem Huben van der Sporct

voor 100 jaar en 1 dag,

om 12 ½ pond en de lasten.

29

R1261, fo 119v, 12-11-1491

Jacob z w Gielis van der Boijdonck bekent door Peter z w Jan Vuchts voldaan te zijn wegens huis enz. bij de kapel.

30

R1260, fo 272, 28-5-1491

Jan en Maria kinderen w Gielis van der Boijdonck,

Jan z w Peter van den Stadick man van Antonia dr w Gielis van der Boijdonck,

Gerard z w Jan van Rode man van Margriet dr w Gielis van der Boijdonck

4/5 in huis, erf, hof en aangelag, 3 lop, van w Gielis van der Boijdonck, bij de kapel
tussen Willem Henriks van den Hoernick (B346)

Henrik Willems (Grinsel 15)

dragen zij op aan Jacob z w Gielis van der Boijdonck,

belast met 1 malder rog kinderen w Richmoet Lucas, 6 pond altaar Chrispijn en Christiaan in St. Jan DB.

Jacob van der Boijdonck z w Gielis

dat huis enz.

verkoopt hij aan secr. t.b.v. Peter z w Jan Vuchs.

31

R1258, fo 66v, 7-5-1489

Jacob z w Gielis van der Boijdonck verkoopt een cijns uit 2/5 van huis, erf, hof en land, bij de kapel
tussen Henrik Willem Huben (Grinsel 15)

Willem z Henrik van den Hoernick (B346)

Henrik z w Gielis van Griensven (B375)

de straat.

32

R1257, fo 157, 25-4-1488

Jacob z w Gielis van der Boijdonck verkoopt Robbert z w Jan Robbensoen van Houthem een cijns 20 s uit huis,
erf, hof en land, bij de kapel

tussen de straat

Jan Willems (Grinsel 15)

Henrik z w Gielis (B375)

Willem van den Hoernick (B346).

33

R1250, fo 518, 25-8-1481

Gielis van der Boijdonck z w Willem verkoopt een cijns uit huis, erf, hof en land, 4 lop, op griensvenne
tussen Jan Willems (Grinsel 15)

Willem van den Hoernick (B346).

Henrik z w Gielis (B375)

de straat.

34

R1250, fo 520v, 25-8-1481

Gielis van der Boijdonck z w Willem verkoopt Wouter z w Jan Aalbrechts een cijns uit huis, erf, hof en land, 3
lop, op griensvenne

tussen Jan Willems (Grinsel 15)

Willem van den Hoernick (B346).

Henrik z w Gielis (B375)

de straat.

Transport van de cijns in R1257, fo 79v, 7-6-1488, en in R1258, fo 31, 31-1-1489, en in R1392, fo 265v, 28-9-
1569.

35

R1247, fo 117, 24-12-1477

Erembert z w Willem van der Boijdonck had vernaderd 5/6 in huis, erf, hof en een stuk land, 3 lop, op DD, van
Marten van Werchteren z w Adam, Jan van der Amervoert z w Jan en Peter z Henrik Peters,

welk huis enz. vroeger was van Guedelt wed Dirk Wellens,

en opgedragen aan Gielis z w Willem van der Boijdonck.

Belending bij Grinsel 15 in 1476 en bij B346 in 1474 en 1469 Gielis van der Boijdonck, bij B375 in 1469 Gielis
Willems van der Boijdonck.

36

R1232, fo 269, 18-12-1462

Gielis z w Willem van der Boijdonck verkoopt een pacht uit een huis, erf en hof, bij de kapel, 3 lop
tussen Willem Zuetman (Grinsel 15)

kinderen van der Boijdonck (B346)

de straat

Henrik z w Gielis Willems (B375).

37

R1232, fo 138, 17-12-1462

Marten van Werchteren z w Adam,

Jan van der Amervoert z w Jan, en

Peter z Henrik Peterissoen

5/6 van huis, erf, hof en land, 3 lop

tussen Willem Zuetman(Grinsel 15)

kinderen w Willem van der Boijdonck (B346)

die bovenhorst (B375)

de straat,

welk huis enz. geweest is van Guedelt wed Dirk Wellens,

dragen zij op aan Willem Zuetman z w Gielis.

Erenbert z w Willem van der Boijdonc vernadert.

38

R1218, fo 289, 2-8-1448

Dirk z w Wellen Rovers verkoopt een pacht uit huis, erf en hof, bij de kapel

tussen Willem van der Boijdonc (B346)

Willem Zuetmont (Grinsel 15)

de straat

Geertruijt wed Gielis Willemssoen (B375)

[en uit een hoeve in Zon op aenschot].

Belending bij Grinsel 15 in 1455 Dirk Wellens.

39

R1205, fo 196v, 30-5-1435

Dirk z w Wellen Rovers verkoopt een cijns uit huis, erf en hof, bij de kapel

tussen Jutta wed Jan van Griensvenne (B375)

de straat

Jan Bogart (Grinsel 15)

Willem van der Boijdonc (B346),

belast met 4 pond kapel DD.

40

R1199, fo 209v, 21-3-1429

Henrik z w Lambert die molner Henrixssoen,

Luijtgart dr Jan van der Amervoert

x

w Mechtelt dr w Lambert die molner, en

Henrik z Peter Bynder

x

Elizabet dr Jan van der Amervoert

2/3 in huis, erf en hof, bij de kapel

tussen w Jan Bogart (Grinsel 15)

Willem van der Boedonc (B346)

de straat

w Jan van Griensvenne (B375)

verkopen zij aan Dirk z w Wellen Rovers.

41

R1184, fo 142v, donderdag na exaudi 1405
Arnt Last
alle goederen van Jacob van den Placke
....
Merselis van Eerde z w Willem van Eerde
van huis, erf en hof van w Jacob van den Placke, op DD
tussen Jan Bogart (Grinsel 15)
 Willem van der Boijdonc (B346)
 de straat
 Jan van Griensvenne (B375)
doet hij afstand t.b.v. Marie wed Lambert molder.

Belending bij B346 in 1401 Marie wed [Lambert moelner].

42
R1181, fo 46v, 23-1-1398
Jacob z w Jacob van den Placke
een hofstad op griensvenne
tussen Henrik Arnts van den Mortel
 de straat,
met de gebouwen daarin staande,
welke hij gekocht had van Aleijt dr w Boudewijn van den Veken,
draagt hij op aan Lambert moelner z w Henrik moelner van Herlaer.

Het lijkt dat de hofstad (akte 42) onderscheiden werd van het land (akte 43).

43
R1181, fo 46v, 23-1-1398
Jacob z w Jacob van den Placke
een stuk land op griensvenne
tussen Jan Bogart (Grinsel 15)
 kinderen w Henrik van der Boijdonc (B346) en de straat
 Jacob zelf (de hofstad?)
 de straat
verkoopt hij aan Lambert moelner z w Henrik moelner van Herlaer.

44
R1180, blz 310, donderdag na valentijn 1395
Jacob van den Placke z w Jacob van den Placke verkoopt Gijb Jacobs een pacht 1 mud rog uit huis en hof, bij
griensvenne
tussen Jan Bogart van Wetten (Grinsel 15)
 w Henrik van der Boijdonc (B346)
[en uit land in SMG, o.a. op den placke].
transport van de pacht in R1181, fo 322, donderdag na 25-1-1400.

45
R1180, blz 570, 10-6-1396
Rutger van der Hellen
x
Baat dr w Henrik van der Rullen
een pacht ½ mud rog uit huis en hof op DD
tussen Jan Bogart
 Henrik van der Boijdonc,
welke pacht Baat verkregen had tegen Jacob van den Placke [ca. 1390?],
draagt hij op aan Herman Drinchellinc slager.

46
R1179, blz 420, 6-10-1392
Jacob van den Placke verkoopt Jacob die sticker korenkoper een pacht 1 mud rog uit huis, hof en land
tussen Jan Bogart

Henrik van der Boijdonc.
Transport van de pacht in R1179, blz 745, 24-7-1394.

47

R1179, blz 415, 29-9-1392

Jacob van den Placke verkoopt een lijfrente aan Goijart z w Goijart Marcelis en zijn vrouw Hille Sijmonsdr uit huis en hof op die dungen

tussen Henrik van der Boijdonc (B346)

Jan Boghaert z w Aart Bolle (Grinsel 15),
belast met 48 s 3 d.

48

R1185, fo 40v, zaterdag na oculi 1407; en R1195, fo 114v, 30-5-1425

Transporten van een cijns 20 s welke Jacob van den Placke gold aan Henrik van den Mortel uit een erf van Jacob tussen huis en hof (Grinsel 15)

Jan Rutgers (B375), ofwel

tussen Jan Bogart

Jutta van Griensvenne en haar kinderen,

van welke cijns de schoonzonen van Henrik van den Mortel, Henrik van den Hoernik, Henrik van den Laer, en Hubert Sticker, afstand doen t.b.v. Wouter van Griensvenne en welke cijns verkocht wordt door Marsel Jan slaats aan Jan Jan Barniers.

49

R1185, fo 40, zaterdag na oculi 1407

Klaas Hermans man van Agnes,

Jan z w Jan Barniers man van Hadewych, en

Hubert z w Henrik Lauwers van Berlikem man van Ermgart, drs van w Henrik z Arnt van den Mortel

½ in een cijns 48 s welke Aleit dr w Boudewijn van den Veken beloofd had aan w Henrik z Arnt van den Mortel uit een hofstad op griensvenne,

van welke cijns Wouter van Griensvenne de andere ½ had verkregen [zie akte 48],

dragen zij op aan Marie wed Lambert moelner [waarmee afgelost].

Welk antwoord leveren de belendingsgegevens op?

Naast de perceelsbeschrijvingen van Litsestraat B346 en Grinsel B338-341 tot aan de invoering van het kadaster is het van belang na te gaan hoe de percelering rondom de kerk tot stand gekomen is rond 1820 bij de teruggave van de kerk en de bouw van een nieuwe pastorie.

Toen in 1818 de kinderen van Geert Coojmans hun huis (Grinsel B338-341) aan de kerk verkochten was de belending daarvan (in akte 5):

tussen Hendrik Godschalk (Grinsel B346*),

Hendrik van Osch (Grinsel 7-13),

de weg,

Francis van der Westelaken (B375).

Het is duidelijk dat dit erf waarop later de pastorie en Grinsel 3-5 werden gebouwd, niet aan de kerk grensde, maar dat B346* zich daartussen bevond.

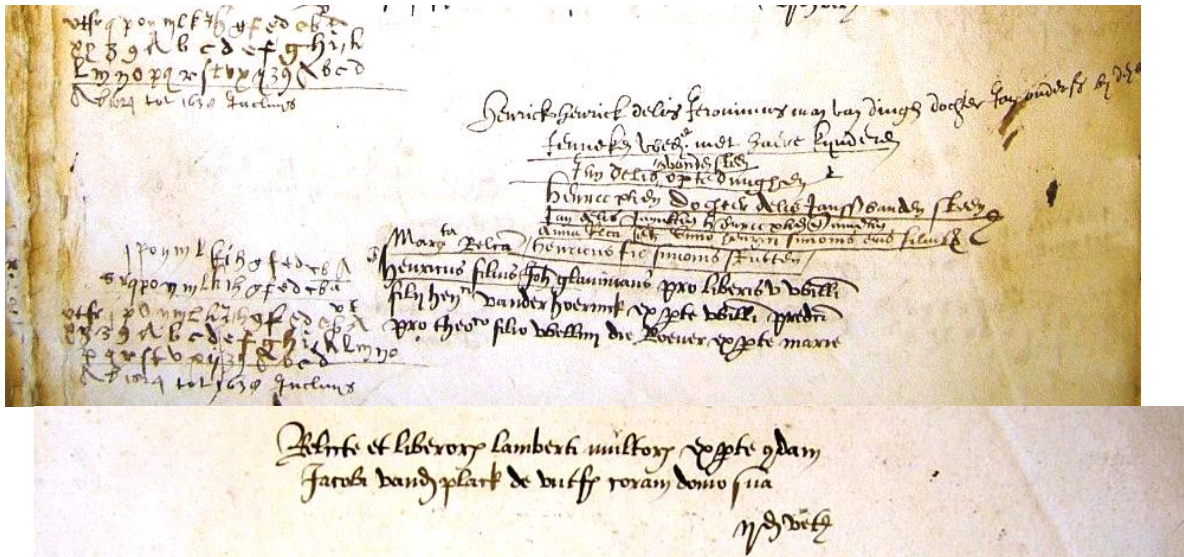
Het perceel B346* was een afsplitsing van huis en erf van Hendrik Huismans (kaartje op blz 8).

Het is begrijpelijk waarom in de belending van het huis Grinsel B338-341 nooit de kerk wordt vermeld: het perceel B346* als deel van huis en erf B346 lag ertussen. Eveneens is duidelijk dat het huis Litsestraat B346 het enige erf in de omgeving van de kerk is waar in de belending kan voorkomen "kerk" of "kerkhof".

Voor het beantwoorden van de gestelde vraag zijn we dan ook aangewezen op de akten bij B346. De oudste akte waarin de kapel wordt genoemd is uit 1408 (akte nr. 14), terwijl in die daaraan voorafgaande (nr.15) uit 1401 de kapel niet genoemd wordt. Uit het kaartje op blz 8 kan men opmaken dat de belending van 1401 klopt voor het rood-omrande perceel, terwijl de kapel er al of niet kan staan. Er komt dus geen eenduidig antwoord op de vraag op wiens grond de kapel gebouwd werd als men alleen af zou gaan op de belendingen van het perceel B346.

Komt de grondcijns overeen met de perceelsbeschrijvingen?

Bij B346 hoort ook grondcijs 753. Deze cijns werd betaald aan de hertog van Brabant als grondbelasting.

Rentmeester-generaal van de domeinen 261, fo 15v en 16. Cijns 753 uit ca. 1520 met de betalingen tot en met 1638.

- Henrick Henrick Delis Jeronimus [Huismans] man van Dingen dochter Jan onderschr. bij deijling
- Jenneken weduwe met hare kynderen
- Jan Delis van den Steen opte dunghen
- Henricxken dochter Delis Janssen van den Steen
- Jan, Delis, Jenneke, Henricxken ende Anneke
- Simon Henrik Simons haar zoon
- Anna weduwe
- Henrik Simon Rutten
- Margriet de weduwe
- Henrik zoon Jan Glavimans (dit is de regel van 1520)
- 5 kinderen van Willem zoon Henrik van den Hoornick
- Willem Henriks van den Hoornik
- Dirk Wellens die Roover
- Marie weduwe en kinderen Lambert moolner
- wijlen Jacob van den Plack
- van een uitvang bij zijn huis, 2 penningen oud geld.

(Een uitvang is een stuk gemeijntegrond dat een particulier kan "innemen" tegen betaling van een jaarlijkse grondcijs.)

Dit is een interessant geval, alhoewel schijnbaar lastig voor het beantwoorden van de vraag op wiens grond de kapel werd gebouwd. De bovenste 12 regels zijn wel terug te vinden in de akten van de perceelsbeschrijving van B346, maar de onderste met Dirk Wellens, Marie weduwe van Lambert, en Jacob van den Plack kunnen niet anders dan bij Grinsel B338-341 horen.

Daarmee lijkt het er op dat Dirk Wellens die uitvang verkocht had aan Willem van den Hoornik. Maar als je bedenkt dat Dirk Wellens al voor 1462 was overleden (zie akte 37 van B338-341) en dat Willem van den Hoornik het huis B346 pas in 1469 verwierf (akte 13 van B346) dan wordt die veronderstelling onwaarschijnlijk, te meer daar de transportakte ervan niet is aangetroffen in het Bosch' protocol.

De 17^e-eeuwse post van deze grondcijs luidt

Jan Delis van den Steen op den dungen aen de kercke uyt een stuck uytfanx wesende eenen dijck, groot 6 roijen, gelegen aan de leetstraete [Litsestraat] tussen sijn selfs huijs en erve [B346] de kerck grave Willem Peter Seeben [dit moet Willem Jan Seben zijn, B348], 2 oude penningen. cijns 1053

De belending daarin geeft aan dat deze uitvang gelegen was voor Jan van den Steens huis vanaf B348 tot aan de kerk. Dus niet tussen de kerk en Grinsel B338-341.

Er zijn dus 2 lokaties te vinden in cijns 753 voor de uitvang. De oudste is een uitvang naast of bij Jacob van den Plaks huis op het Grinsel, aangegeven met A op het kaartje hieronder. De latere uitvang is van de eigenaren van Litsestraat B346. De 17^e eeuwse lokatie van de uitvang is in het langs naast de Litsestraat. Ik noem die lokatie C. Het ligt dan voor de hand om lokatie A en C te verbinden. Dat in de 17^e eeuw de grondcijns uit een deel (C) van de oorspronkelijke uitvang (A+B+C) werd betaald is niet zo vreemd; dit verschijnsel is bij diverse opgesplitste percelen aan te treffen. De vorm van de uitvang van Jacob van den Plak op onderstaand kaartje lost aardig wat interpretatieproblemen op, zij het dat het ontbreken van de transportakte blijft.

De uitvang A+B+C ligt nu immers voor het huis van Jacob van den Plak B338-341. De dijk voor het huis van Jan van den Steen B346 is onderdeel van de uitvang.

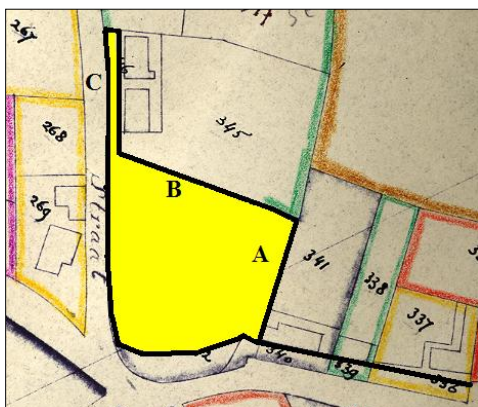
A had waarschijnlijk de getekende vorm, B zou best ook smaller of breder kunnen zijn geweest, en C was een smalle strook langs de straat.

De strook voor het perceel van Jacob van den Plak (waarin 339 en 340 staan) en van Elizabeth Arnts Bol van Wetten (waarin 336 staat; Grinsel 7-15) behoorde eveneens tot de *gemeijnte* en zou ook geel ingekleurd kunnen worden. Zie akte 3 bij B338-341.

In deze voorstelling van zaken is het zonder meer waarschijnlijk dat de kapel op de *gemeijnte* is neergezet.

Als daarentegen lokatie A van de uitvang in cijns 753 niet verbonden wordt met lokatie C langs de Litsestraat, moet cijns 753 heel onlogisch in elkaar zitten en kan over de herkomst van de bouwplaats van de kapel niets beters worden gezegd dan dat er 2 mogelijkheden zijn: op de *gemeijnte* of op grond van Henrik van der Boijdonk B342-B345-364.

Een alternatieve uitleg zou deze kunnen zijn.

Hierin is de uitvang voor het huis van Jacob van den Plak groter getekend en omvat ook het perceel van de kapel.

Een kleine bevestiging met een vraagteken

Laten we de belending van het land in akte 43 van Grinsel B338-341 nog eens bekijken:
tussen Jan Bogart

kinderen w Henrik van der Boijdonc en de straat
Jacob zelf
de straat.

De straat wordt in de belending van dit stuk land 2x genoemd. Met het kaartje onderaan op blz 20 erbij kan de uitleg haast niet anders zijn dan

tussen Jan Bogart (Grinsel 15, B334-337)

kinderen w Henrik van der Boijdonc (B346) en de straat (Litsestraat)
Jacob zelf (de hofstad op Grinsel B338-341)
de straat (Grinsel).

Konklusie

De konklusie is dat de kapel waarschijnlijk werd opgetrokken op *gemeijntegrond* en wel op een deel van de uitvang voor het huis van Jacob van den Plak.

En nu even iets heel anders.

Dirk Wellen Rovers was tot 1453 eigenaar van huis en erf A345 (ter plaatse van de Dungense brug). Nadat de Bossche kanunnik Ludolf van den Water het geheel gekocht had, met het doel er een vestiging van de Karthuizers te stichten of althans onroerend goed daarvoor bij elkaar te sprokkelen, deed hij het huis met een stukje grond van de hand en behield het weiland.

Het huis kwam in grondcijns 756 terecht ten bedrage van 9 penningen, de beemden in grondcijns 726d ad 4 schellingen 6 penningen. Samen is dat 5 s 3 p.

Als we de oudere grondcijnsregisters erbij halen, kunnen we dit overzicht maken.

jaar	cijnsnr.	betaler	bedrag	gerekonstrueerd eigendom
1340	38	Henrik z Conegont	5 s 3 p	A165+166+170+171+345
1370	240	Dirk en Wellen van der Poorten	5 s 3 p	
1380	385	Dirk en Wellen	5 s 3 p	
1405	528	Dirk Wellens Rover	5 s 3 p	
1448		ontbreekt		
1520	726d	Karthuizers	4 s 6 p	A165+166+170+171
	756	Ida Jan Jacob Lucas	9 p	A345

De verkoop speelde zich af ten tijde van het opstellen van het register van 1448, althans de rentmeester wist blijkbaar niet hoe de post te boeken en de ontvangst -als die er al was - komt niet in het boek voor.

Nu werd de uitvang bij het huis van Jacob van den Plak -weer terug bij de opgeworpen vraag- in het register van 1405 geboekt bij dat huis en beemden op de Poeldonk: de nummers 528 en 528a.

jaar	cijnsnr.	betaler	bedrag voor de uitvang
1340	190	Jacob van den Plak	2 p
1370	322	Jacob van den Plak	2 p
1380	508b	Marie wed Lambert Henriks molner	2 p
1405	528a	Dirk Wellens Rover	2 p
1448		ontbreekt	
1520	753	Henrik Jans Glavimans	2 p

Alleen deze 2 grondcijnsen ontbreken in het register van 1448.

Heeft het ongewisse van de betaling van de cijns uit het goed op de Poeldonk tot gevolg gehad dat de administratie van de betaling van de grondcijns uit de uitvang bij de kerk verward raakte? Dit blijft een onzekerheid in de bovenstaande konklusie aangaande de bouw van de kapel op *gemeijntegrond*.

De tweeklanken au en ou in het Dungens

De Dungense woorden met -au- achtige klinker vallen in 3 groepen uiteen. De uitspraak van de twee eerste groepen lijkt op een lange **ow** en **aw**, die van de 3^e groep is als in het Nederlands -**ou** en is een korte klinker.

In de onderstaande 3 tabellen zijn de woorden gerangschikt naar de Nederlandse spelling met

au	uw	ou
Dungense woorden met -ow-		
blouw (blauw)	douwen (duwen)	mouw (mouw)
klouw (klauw)	schouw (schuw)	trouwen (trouwen)
houwkes (hauwtjes, peulen)	rouw (ruw)	
pouw (pauw)	ouw (uw)	
griebel-grouwe (schemering)		
flouw (flauw)		
louw (lauw [water], zeelt)		

Dungense woorden met -aw- (klinkt bijna als -aa-)	
gauw (gauw)	
kauw (kauw)	gauwe ring (gouden)
dauw (dauw)	tauw (touw)
knauw (knauw)	vauw (vouw)
mauwen (miauwen, zeuren)	kauw (koude)
nauw (nauw)	auw (oud)
wenkbrauw (wenkbrauw)	brauwer (brouwer)
snauw (snauw)	berauw (spijt)
benauwd (benauwd)	rauw (rouw)
hauwmauw (wervelwind)	schauw (schouw)
	schauwer (schouder)
	behouwe (behouden)
	houwe (houden)

Dungense woorden met -ou- (als in het Nederlands, kort)	
	vrouw
	blauwsel (blauwsel)
	bouw
	hout
	goud (maar gauwe!)
	bout

In de -ow-groep is een driedeling, in de -aw-groep een tweedeling. Het is opvallend dat zowel in de eerste als in de tweede groep woorden voorkomen die in het Nederlands juist de spelling van de andere groep hebben.

Is de Nederlandse spelling dan zo willekeurig?

Naamlijst van de zusters op de Eikendonk

De zusters van het klooster op de Eikendonk (15^e en 16^e eeuw) zijn in de volgende lijst alfabetisch op voornaam gerangschikt. Als er geen specifieke bron wordt vermeld, is de feitelijkheid afkomstig uit Van de Meerendonk³. De aanduiding *sterfelijk laterse* in een grondcijns komt neer op *procuratrix*.

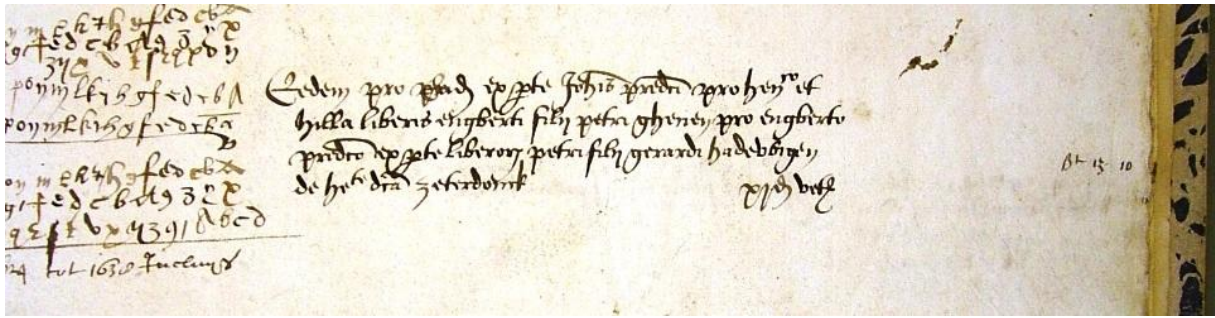
- Adriana Henrix van Gorcum. De laatste zuster van het klooster, d.w.z. van de ruïne. Geboren 1585. Geprofest in 1610. Sterfelijk laterse van de goederen van de Eikendonk in grondcijnsen 701, 800 en 801⁴.
- Agnes van den Gasthuijs⁵.
- Aleit van Brede⁶.
- Anna van Oisterwijk. Geboren 1523. Geprofest 1541. Gesluierd. Mater in 1577. Leeft nog in 1591.
- Anna Gerits hantscoemekers. Sterfelijk laterse ca. 1520 in cijnsen 701, 800 en 801.
- Anna Borchgreve. Geboren 1506. Geprofest 1533. Overleden 1581.
- Anna van der Velde. Geboren 1482. Geprofest 1500. Leeft nog in 1572.
- Anneke Aarts. Zuster in 1627. Sterfelijk laterse in cijns 701.
- Anneke Adriaans. Geboren 1582. Geprofest 1599.
- Barbara van Bucstel⁷. Van de eerste groep uit Dommelen.
- Barbara van Slijpenbeek. Geboren 1512. Toegelaten tot het klooster in 1522. Geprofest 1522. Gesluierd. Sterfelijk laterse van de goederen in grondcijns 701. Leeft nog in 1591.
- Bela van Bucstel⁸. Van de eerste groep uit Dommelen.
- Belia s Graets van Borkel⁹. Van de eerste groep uit Dommelen.
- Cecilia Peters Prekers. Sterfelijk laterse ca. 1500 in grondcijns 701.
- Cornelia van Meersel. Sterfelijk laterse in grondcijns 801.
- Elizabeth van Glabbeek. Van de eerste groep uit Dommelen. Mater 1478-1499¹⁰ en in cijns 801.
- Lijsbet Teeuwens. Geboren 1542 of 1550. Geprofest 1560. Ongesluierd. Leeft nog in 1591.
- Elske van den Wijer. Geboren 1497. Geprofest 1516. Mater in 1567¹¹ en 1572.
- Emken Aarts Kemp. Geboren 1537. Geprofest 1562. Gesluierd. Leeft nog in 1599.
- Gertrudis van Delft. Geboren 1522. Geprofest 1541. Mater in 1567 en 1572. Overleden mei 1577 of 1581.
- Geertruit Reiner Loijen. Zuster in 1499¹².
- Geertruit Tielmans¹³. Geboren 1502. Toegelaten in 1512. Geprofest 1514. Procuratrix in 1567¹⁴. Leeft nog in 1572.
- Helena (Leentken) Surmonts¹⁵. Geboren 1541 of 1543. Geprofest 1560. Ongesluierd. Procuratrix in 1576, in 1580 ontheven, opnieuw in 1591 en 1615.
- Henrica s Grenen (Greven?). Sterfelijk laterse in cijns 801.
- Heijlwich van Leende¹⁶. Van de eerste groep uit Dommelen.
- Heesken Kemp. Geboren 1524. Geprofest 1547. Gesluierd. Leeft nog in 1591.
- Hilleke Henrix. Geboren 1506 of 1508. Geprofest 1533. Ongesluierd. Leeft nog in 1581.
- Jenneke Teeuwens. Geboren 1528 of 1532. Uit Haren. Geprofest 1550. Procuratrix in 1581. Mater in 1591 en 1599¹⁷.
- Jenneke Daniels van Dueren (Doern). Geboren 1520 of 1527. Geprofest 1543. Gesluierd. Mater in 1580, 1581.
- Jenneke Jansen. Geboren 1545. Geprofest 1562. Gesluierd. Ziekenzuster. Leeft nog in 1615.
- Jenneke Hermans. Geboren 1533. Geprofest 1555. Leeft nog in 1572.
- Jenneke Gerards. Geboren 1532. Geprofest 1555. Leeft nog in 1572.
- Jenneke Claassen, slotzuster. Geboren 1546. Uit Aarle-Beek. Geprofest 1563. Leeft nog in 1615.
- Judith Adriaans. Geboren 1593. Toegetreden in 1611. Zuster Judith Aarts stierf in 1630 van de pest.
- Katherina Huiberts. Geboren 1539. Geprofest 1555. Leeft nog in 1572.
- Katharina Henrixs. Geboren 1508 of 1510. Geprofest 1540. Ziekenzuster in 1581.

Katharina Aart Otten¹⁸. Behoorde tot de eerste groep uit Dommelen.
 Katharina van den Bosch¹⁹. Maakte deel uit van de Dommelse groep. Procuratrix in 1480-1499²⁰.
 Katalijn Jans. Geboren 1549. Uit Lieshout. Geprofest 1564. Niet gesluierd. Keukenzuster. Procuratrix in 1581.
 Magdalena Rutten. Geboren 1522. Geprofest 1536. Overleden 1581.
 Margriet Bacx²¹.
 Margriet Eijnhouts. Geboren in 1488. Geprofest in 1506. Leeft nog in 1572.
 Margriet van Meeuwen²² = Margriet Reiner Loijen²³. Zuster in 1499. Procuratrix in 1520²⁴.
 Margriet van Weert²⁵. Behoorde tot de groep uit Dommelen. Oudste zuster in 1567²⁶.
 Margriet van Maarheze. Procuratrix in 1476 en 1478²⁷. Behoorde tot de eerste groep nonnen.
 Margriet van Werden. Geboren in 1496. Toegelaten in 1508. Geprofest 1510. Leeft nog in 1572.
 Maria van Leeuwen²⁸. Submater²⁹. Lid van de Dommelse groep.
 Marike Hack³⁰. Geboren 1539. Geprofest 1555. Ongesluierd, later gesluierd. Procuratrix in 1585, gewield 1585. Leeft nog in 1599.
 Maria Kemp. Geboren 1532. Geprofest 1550. Leeft nog in 1576. Sterfelijk laterse van de goederen in grondcijs 800 en 801.
 Maria Peters. Geboren 1534. Geprofest 1544. Mater 1591.
 Maria Lamberts. Sterfelijk laterse in grondcijs 800 en 801.
 Maria Reinders. Geboren 1597. Toegetreden in 1614.
 Marike van Dinther. Geboren 1501. Geprofest 1521. Submater in 1567³¹ en 1572,
 Matheuske (of Teeuwke) Ooms. Geboren in 1548 of 1551. Geprofest 1565. Gesluierd. Leeft nog in 1591.
 Ursula van Balen³². Lid van de eerste groep uit Dommelen.
 Willemke van Oeijden. Geboren 1517. Geprofest 1538. Leeft nog in 1572.
 Willemke Lamberts. Geboren 1510. Toegelaten 1521. Geprofest 1523. Gesluierd. Submater in 1580 en 1581.
 Weijndelke Henrixs van Merwijk. Geboren 1524. Geprofest 1540. Niet gesluierd. Procuratrix in 1591.
 Weijndelke Henrixs van Lyer³³. Lid van de groep uit Dommelen.

Een plek met geschiedenis (14), Waar lag de Zeterdonk?

Zeterdonk in Den Dungen is een toponiem dat maar heel zelden voorkomt in de schriftelijke bronnen. De jongste vermelding is in cijns nr. 766, die luidt als volgt (in vertaling uit het Latijn):

Dezelfde
 voor dezelfde
 uit het deel van Jan voornoemd
 voor Henrik en Hilla kinderen Engbert zoon Peter Ghenen
 voor Engbert voornoemd
 uit het deel van de kinderen van Peter zoon Gerard Hadewigen
 van de erfenis genoemd zeterdonk,
 11 oude penningen³⁴.

Een deel van fo 19 in het Dungens cijnsboek van ca. 1520 met de cijns nr 766. Links staan de codes voor de betalingen tot 1638 incluijs.

Deze grondbelasting, betaald aan de hertog, is terug te volgen tot het register van 1340, in elk vroeger register met de toevoeging *zeterdonc*.³⁵

Bij het invullen van de verwijzingen krijgen we dan deze eigenarenreeks.

kader 1, Eigenaren van zeterdonk volgens de grondcijnsregisters

Jenneke en Mechtelt Roelof Berniers (dit zijn de eigenaressen ca. 1520),
 Agnes wed Jan Aart Jans,
 Jan Aart Jans,
 Henrica en Hilla kinderen van Engbert Peter Genen,
 Engbert voornoemd [GDD 331],
 de kinderen van Peter Gerard Hadewigen (cijnsnr. 636c),
 Peter Gerard Hadewigenzoon (cijnsnr. 516c, 366a) [GDD 341],
 Gerard Arnt Trudenzoon = Gerard Hadewigenzoon (cijnsnr. 279a en 140a) [GDD 78o],
 Jan, Klaas en Roelof van Beerze kinderen van Gerard van Bruggen (cijns nr 69),
 Katharina vrouw van Jan Matheuss (cijns nr 59) (dit is de eigenaresse in 1340).

Daarnaast zijn er 8 Bossche-schepenaakten waarin de veldnaam *zeterdonk* of *zeteldonk* wordt gebruikt, die in 2 groepen uiteen vallen.

Groep 1, land van Arnt Truden

1

Aart z(oon) van w(ijlen) Aart van der Drieborch verkoopt Jan van der Drieborch z w Jan een stuk land op dungen, die zeterdonc, gelegen tussen Wellen Jan Hadewigen, Jans Jans van der Drieborch, de straat, en Wellen.³⁶

2

Emont z Henrik van Rode als man van Geertrui dochter van w Arnt Trudenzoon geeft een stuk land op die zeteldonc, met erf van Jan Bitter aan weerszijden, ten pacht aan Arnt Hadewigenzoon z w Arnt Trudenzoon om 1 mud rog jaarlijks.³⁷

Deze pacht is te volgen in 3 transporten tot aan 1463.³⁸

Groep 2, land van Henrik Stempel

3

Henrik Steijmpel

een stuk land op zeterdonc
 tussen Gerit z Arnt Truden

Jan z Arnt Truden,

en een stuk land die hoevel en beemd op die drieborch
 tussen die zeterdonc

den nyvenlaerschen dijc

verhuurt hij aan Jan z Arnt Truden voor 10 jaar om 19 lopen rog.³⁹

4

Arnt Stempel z w Henrik Stempel

een stuk land die hovel, op die drieborch
tussen Peter Genen
 Jacob van den Zande,
en een stuk land op zeteldonc
tussen Jan Bitter
 Peter Genen
 de straat
 de straat
verkoopt hij aan Wellen z w Jan Hadewigenzoon.

Peter z w Gerit Hadewigenzoon ziet van vernadering af.

Arnt en Peter zonen van wijlen Gerit Arnts
van land op die zeteldonc op die drieborch
tussen Jan Bitter
 Arnt Stempel
 Arnt Stempel
 de straat
doen zij afstand t.b.v. Arnt Stempel.⁴⁰

Deze akten komen niet zonder meer overeen met een van de eigenaren-regels in kader 1. Ze zouden echter kunnen worden tussengevoegd als volgt.

kader 2, Alle bekende eigenaren van zeterdonk

- a Jenneke en Mechtelt Roelof Berniers (dit zijn de eigenaressen ca. 1520),
- b Agnes wed Jan Aart Jans,
- c Jan Aart Jans,
- d Henrica en Hilla kinderen van Engbert Peter Genen,
- e Engbert voornoemd [GDD 331],
- f de kinderen van Peter Gerard Hadewigen (cijnsnr. 636c),
- g Peter Gerard Hadewigenzoon (cijnsnr. 516c, 366a) [GDD 341],
- h Gerard Arnt Trudenzoon = Gerard Hadewigenzoon (cijnsnr. 279a en 140a) [GDD 78o],
- i Jan Jans van der Drieborch
- j Aart Aarts van der Drieborch = Aart Hadewigenzoon; en Wellen Jan Hadewigen
- k Geertrui dochter van Arnt Trudenzoon en haar man Emont van Rode; en Henrik Stempel
- L Arnt Trudenzoon,
- m Jan, Klaas en Roelof van Beerze kinderen van Gerard van Bruggen (cijns nr 69),
- n Katharina vrouw van Jan Matheuss (cijns nr 59) (dit is de eigenaresse in 1340).

Dit schept enkele problemen, o.a. dat het transport van de *zeterdonk* van Jan Jans van der Drieborch (regel i) naar Gerard Aart Trudenzoon (regel h) niet bekend is. Het doet echter wel de suggestie dat Hadewych vrouw van Arnt Trudenzoon een dochter was van Gerard van Bruggen (regels L en m) en dat was ook niet bekend.

De vraag is nu welk perceel deze eigenaren heeft gehad.

De beste keus is A203 omdat de bezitters a tot en met f in het tweede kader voorkomen in de akten tussen 1440 en 1562 behorend bij dit perceel A203 (welke akten korthedshalve hier niet worden opgenomen; ze staan in jrg.7 (2011), blz 111). Maar omdat geen enkele van die akten de veldnaam *zeterdonk* gebruikt mag twijfel blijven bestaan aan A203 als *zeterdonk*.

Zou u de vermoedelijke *zeterdonk* willen zien? Juist over de nieuwe kanaal links van de Beusingsedijk, voor de ruilverkavelingsboerderij.

¹ Het Griensvenneke **18** (1993), blz 6.

² Dit is een bewerking van het artikel Een kritische beschouwing van de omgeving van de kerk, Het Griensvenneke **18** (1993), blz 22.

³ L. van de Meerendonk O.Praem., Het klooster op de Eikendonk te Den Dungen., Tilburg 1964. Zijn zustersnamen zijn gebaseerd op G. Coeverinx, Analecta, en de map *Eikendonk*, bisschoppelijk archief Den Bosch.

⁴ Grondcijnzenregister Rentmeester-generaal 261, RANB, toegang 9.

⁵ R1293, fo 441, 6-9-1520.

⁶ R1247, fo 455, 18-6-1478.

⁷ R1247, fo 455; R1251, fo 363v, 9-3-1482.

⁸ als 6.

⁹ als 6; R1249, fo 57, 15-6-1480.

¹⁰ als 8; R1253, fo 455v, 30-9-1484; R1267, fo 199v, 11-5-1499.

¹¹ R1390, fo 132v, 9-5-1567.

¹² R1267, fo 199v.

¹³ R1390, fo 3, 2-10-1566.

¹⁴ R1390, fo 132v.

¹⁵ R1409, fo 213v.

¹⁶ R1247, fo 455.

¹⁷ R1409, fo 213v.

¹⁸ R1256, fo 521, 23-4-1487.

¹⁹ R1245, fo 197v, 12-1-1476; R1247, fo 455; R1256, fo 521.

²⁰ R1249, fo 57; R1251, fo 363v, 9-3-1482; R1253, fo 455v, 30-9-1484; R1263, fo 94v, 15-1-1494; R1267, fo 199v; R1267, fo 366, 14-5-1499.

²¹ R1262, fo 197, 1493.

²² R1267, fo 366.

²³ R1267, fo 199v.

²⁴ R1293, fo 441, 6-9-1520.

²⁵ R1247, fo 455; R1249, fo 57; R1251, fo 363v; R1253, fo 455v.

²⁶ R1390, fo 132v.

²⁷ R1245, fo 197v; R1247, fo 455.

²⁸ R1247, fo 455; R1251, fo 363v.

²⁹ R1267, fo 199v.

³⁰ R1409, fo 213v.

³¹ R1390, fo 132v.

³² R1247, fo 455.

³³ R1253, fo 455v.

³⁴ Rentmeester-generaal 261, cijnsboek Dungen fo 19.

³⁵ Teruggaand in de tijd zijn dat mijn nummers 636c (anno 1448), 516c, 366a, 279a, 140a, 69 en 59 (anno 1340).

³⁶ R1198, fo 58, 17-4-1428.

³⁷ R1181, fo 31, zaterdag na 11-11-1397.

³⁸ R1181, fo 36v, zaterdag na Lucia 1397; R1199, fo 198v, 19-2-1429; R1233, fo 149, 9-12-1463.

³⁹ R1177, fo 338, donderdag na 5-2-1387.

⁴⁰ R1193, fo 391, 10-6-1423. Hier staat nog een doorgehaalde onaffe akte zonder de naam van de koper.